

Sigurnosno-obavještajna agencija (SOA) u izvješću za 2020./21. ističe da je Hrvatska sigurna i stabilna demokracija no i upozorava na rastući ekstremizam i radikalizam dodatno potaknut pandemijom covida-19.

Ravnatelj Agencije napisao je u uvodu da svjedočimo najvećoj pandemiji u modernoj povijesti koja je uzrokovala nezabilježene poremećaje u svakodnevnom životu i nanijela ogromne štete globalnom gospodarstvu.

Pandemija je dodatno potaknula rast ekstremizma i radikalizma, pogotovo u okolnostima plasiranja dezinformacija i teorija zavjere oko europskog odgovora na krizu i učinkovitosti demokratskog i liberalnog političkog i društvenog uređenja.

Talibani su unatoč 20 godina međunarodnih napora u demokratizaciji tamošnjeg društva zavlada Afganistanom.

SOA je pratila i kako svijetom sve više dominiraju procesi geopolitičkih preslagivanja i nadmetanja, a jačaju ambicije gospodarskih, političkih i vrijednosnih izazivača liberalnim demokracijama u međunarodnom poretku.

Istodobno, klimatske promjene sve više pokazuju svoje posljedice, pokazalo je sedmo po redu izvješće koje je postalo izvrstan alat kojim SOA može pratiti u kakvom promjenjivom i dinamičnom svijetu sigurnosti živimo.

U jugoistočnom susjedstvu aktivni su nezapadni akteri

Izvješće ukazuje da su u hrvatskom jugoistočnom susjedstvu aktivni nezapadni akteri, a reforme za dostizanje europskih standarda sporo napreduju.

Zaključuje se da je Zapadni Balkan i dalje opterećen nedovršenim stabilizacijskim procesima i neriješenim međudržavnim i međunacionalnim pitanjima, uz teškoće vezane uz iskazanu namjeru za europskim integracijama zbog nedovoljne provedbe reformi.

Nepovoljni politički i gospodarski uvjeti stvaraju podlogu za jačanje radikalnih i ekstremnih tendencija, kao i društvenih rascjepa u tim krhkim društvima, dok društvene i međunacionalne tenzije mogu dovesti do međusobnih napetosti i incidenata, posebice u sredinama u kojima postoje neriješeni međunacionalni odnosi.

Političke prilike u BiH i dalje obilježava unutarnja politička nestabilnost uzrokovana prvenstveno različitim pogledima konstitutivnih naroda oko budućeg ustavnopravnog uređenja BiH.

Nepostizanje srpsko-albanskog dogovora oko Kosova i dalje pridonosi nestabilnosti u regiji, a posebnu neizvjesnost na Zapadnom Balkanu uzrokuje društveni rascjep u Crnoj Gori u kojoj značajan dio političke moći zauzimaju stranke s protu-NATO, prosrpskom i proruskom orijentacijom nasuprot tzv. suverenističke prozapadne opcije.

Promoviranje "srpskog svijeta" dodatno destabilizira osjetljive odnose

U regionalnom kontekstu, pojedini nositelji državne politike u Srbiji promoviraju koncept "srpskog svijeta" kao jedinstvenog srpskog političkog naroda, odnosno jedinstvene političke i državne zajednice svih Srba na jugoistoku Europe u kojoj svi Srbi trebaju slijediti jedan politički smjer, onaj službenog Beograda.

Promoviranje ovakvih ideja s vrha srbijanske vlasti dodatno destabilizira osjetljive međunacionalne i međudržavne odnose na jugoistoku Europe, posebice prema BiH i Crnoj Gori.

Organizirani kriminal u ovom dijelu Europe je prema izvješću dodatno osnažen međusobnim vezama i širenjem nezakonitih poslova dok krizna žarišta poput Sirije i Libije još od prvog javnog izvješća predstavljaju izvorišta nestabilnosti i prijetnji.

Kibernetičke tehnologije omogućile su provođenje velikih kibernetičkih napada u cilju krađe državnih i industrijskih podataka; nezakonite migracije doživjele su ogromni rast na jugoistoku Europe preko kojeg su prošle stotine tisuća migranata.

Hrvatska zadnjih godina bila cilj više desetaka državno sponzoriranih kibernetičkih napada

SOA upozorava da su državno sponzorirani kibernetički napadi sve su zastupljeniji u špijunaži a organiziraju ih nalogodavci iz pojedinih država pri čemu koriste različite organizirane aktere za provođenje napada.

Ti napadi usmjereni su prema pažljivo odabranim ciljevima, koji su prethodno dobro proučeni, a izvršavaju ih državno sponzorirane kibernetičke APT (Advanced Persistent Threat) grupe koje su usko povezane sa sigurnosno-obavještajnim sustavima pojedinih država. Ovakvi kibernetički napadi u prvom redu ciljaju države članice EU-a i NATO-a.

Republika Hrvatska je zadnjih godina bila cilj više desetaka državno sponzoriranih kibernetičkih napada. O karakteru tih napada najbolje govori podatak da se najveći broj odnosio na pokušaje proboja u informacijske i komunikacijske sustave Ministarstva vanjskih i europskih poslova te Ministarstva obrane.

Zaključuje se da kibernetička otpornost postaje ključni cilj nacionalne sigurnosti u digitalnoj eri te da je potrebna uključenost svih dionika društva u izgradnji kibernetički otporne zajednice.

Protjeklo razdoblje obilježilo je i stvaranje, brzo širenje i teritorijalnom porazu tzv. Islamske države, najveće terorističke organizacije na svijetu, a agencija je pratila i kako su širenje demokratskih vrijednosti u svijetu zamijenile autoritarne tendencije uz vraćanje hladnoratovskih napetosti, špijunaže, plasiranja lažnih vijesti i propagande.

Trenutno nema utvrđenih izravnih terorističkih prijetnji hrvatskim institucijama, državljanima i interesima od strane terorističkih skupina te se teroristička prijetnja, odnosno prijetnja organiziranih napada terorističkih skupina i dalje procjenjuje niskom, ali se mogućnost provedbe terorističkog napada (prvenstveno samostalnih napadača) nikada ne može isključiti.

Iako su ISIL i Al Qaida znatno oslabljeni i smanjenih kapaciteta za provođenje vanjskih operacija/napada, i dalje predstavljaju prijetnju Europi. U državama EU razina prijetnje od islamističkog terorizma varira od niske u srednjoeuropskim i istočnoeuropskim državama do srednje ili visoke u većini zapadnoeuropskih država.

Uočeni brojni pomaci u sigurnosnoj sferi

SOA je od svog prvog javnog izvješća pratila i brojne pomake u sigurnosnoj sferi: članstvo u EU i NATO-u omogućilo nam je multipliciranje naših sposobnosti i jačanje naših sigurnosnih mehanizama i veza prema drugim demokratskim sigurnosno-obavještajnim sustavima; europske države sve su bliže u suprotstavljanju zajedničkim sigurnosnim prijetnjama; hrvatsko društvo i institucije potvrdile su stabilnost i učinkovitost u brojnim kriznim situacijama.

Uz to, novi infrastrukturni projekti ojačali su energetske i nacionalnu sigurnost; razvoj tehnologije omogućio je nove sposobnosti zaštite nacionalne sigurnosti, navela je SOA napominjući da grade novu generaciju djelatnika koji im se javljaju za posao slijedom javnih poziva.

Sve te promjene i pomaci ukazuju da je sigurnosna dinamika u suvremenom svijetu izuzetno brza i često nepredvidiva, jačaju nove i netradicionalne sigurnosne prijetnje, a uloga pravodobnih i točnih informacija i procjena postaje ključna, zaključuju u SOA-i.

U izvješću objavljenom na mrežnim stranicama SOA-e ističe se i da za Hrvatsku i u ovako izazovnom vremenu i dinamičnom sigurnosnom okruženju nema naznaka značajnije destabilizacije. (Hina)

